

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ ส่วนวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น 2) การจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง 3) การตรวจคุณภาพของหลักสูตร 4) การทดลองใช้หลักสูตร 5) การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) กรรมการสถานศึกษา 2) ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดชัยสิทธิาราม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 4) ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะการปฏิบัติงานและคุณลักษณะความกระตือรือร้นในการเรียน 4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ 1) การหาคุณภาพของหลักสูตรโดยใช้เทคนิคของปุยแข่งส์ 2) การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น 3) หาค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนรวมทักษะการปฏิบัติงานและคุณลักษณะความกระตือรือร้นในการเรียน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียน 4) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) 5) หาค่าเฉลี่ยร้อยละ ของคะแนนเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลสรุปการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์พบว่า กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนทุกคน (ร้อยละ 100) ต้องการให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง เพื่อใช้สอนนักเรียนและยินดีจะให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และ การให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับพืชพื้นบ้านนักเรียนทุกคน (ร้อยละ 100) มีความต้องการ เรียนรู้เกี่ยวกับพืชพื้นบ้าน

2. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

จากการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

2.1 ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนนำองค์ประกอบของหลักสูตร คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ทั้งหมดของหลักสูตรมาวิเคราะห์ดูว่าในแต่ละข้อของแต่ละองค์ประกอบเป็นความความรู้ในแบบใด และพฤติกรรมการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับลำดับหรือขั้นไหน จากนั้นนำจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลมาใส่ในตารางวิเคราะห์แบบปูยแซงส์ เพื่อคำนวณหาน้ำหนักคะแนน ในแต่ละช่องของตารางวิเคราะห์ และเมื่อได้น้ำหนักคะแนนของแต่ละช่องแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ใช้สูตรของปูยแซงส์ คำนวณหาค่าคุณภาพของหลักสูตร นำผลที่คำนวณได้มาแปลผล ผลจากการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรพบว่า หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพสูง (ค่า P.M.ตั้งแต่ 11 - 18) คือ มีค่า P.M.เฉลี่ย 12.95

2.2 การตรวจสอบเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน โดยสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความเหมาะสม (IOC) พบว่าได้ค่าดัชนีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผน เท่ากับ 1.00

3. การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร

จากการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยพิจารณาจาก

3.1 เปรียบเทียบคะแนน จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น ก่อนและหลังเรียนของนักเรียน พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเฉลี่ยของนักเรียนก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 14.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.95 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 23.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 ได้ค่าทีเท่ากับ 23.24 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทักษะปฏิบัติงานและคุณลักษณะความกระตือรือร้นในการเรียน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียน เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ พบว่า ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 80

3.3 ผลการหาค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นวิชา

วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน พบว่า นักเรียนมีเจตคติทั้งห้องเฉลี่ยร้อยละ 88.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 80

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.1 จากผลการวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น พบว่า กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคน (ร้อยละ 100) ต้องการให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง เพื่อใช้สอนนักเรียน และยินดีจะให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และการให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับพืชพื้นท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย ประสิทธิ์วิฑูริเวช (2542 : 135) ที่กล่าวว่า หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมอย่างกว้างๆ ให้ผู้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ผลทำให้ไม่สามารถประมวลรายละเอียดตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นบางอย่าง และไม่อาจสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 110) ที่กล่าวว่า หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรระดับท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตน เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน

1.2 จากผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นพบว่าหลักสูตรท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสูง (ค่า P.M. 12.95) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เนื้อหาสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้เหมาะสมและมีการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เนื้อหาสาระที่เรียนเป็นเรื่องพืชที่มีอยู่ในหมู่บ้านในท้องถิ่น มีสรรพคุณทางสมุนไพรและโภชนาการ ที่นักเรียนมีความสนใจ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช (2545 : 20) ที่กล่าวว่า การที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสิ่งแรก อีกทั้งเนื้อหาเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียนเองทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และเรียนรู้รวดเร็วและมีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 109) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้

ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่าและเนื้อหาสาระที่เรียนเป็นเรื่องที่ผู้เรียนมีความสนใจ จึงมีผลให้หลักสูตรมีคุณภาพสูง

2. ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตร

2.1 จากผลการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดชัยสิทธิาราม จำนวน 25 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร โดยดำเนินการประเมินผลในหลายๆ ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ในภาคทฤษฎี ด้วยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นก่อนและหลังเรียน ประเมินด้านพฤติกรรมปฏิบัติงานด้วยแบบประเมินพฤติกรรมปฏิบัติงานระหว่างเรียน ประเมินด้านจิตพิสัย ด้วยแบบประเมินคุณลักษณะความกระตือรือร้นในการเรียนระหว่างเรียน และประเมินเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียน ด้วยแบบวัดเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นการประเมินผลที่หลากหลาย และเป็นการประเมินที่ครบถ้วนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านจิตพิสัย เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ อย่างครอบคลุม ตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ บลูม (Bloom, 1972 : 62) ที่ว่า การประเมินผลการเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยและสอดคล้องกับสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 2) ที่กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการศึกษาผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโยจังหวัดอ่างทอง พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 18.60 และคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 14.92 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้เรื่องราวที่หลักสูตรท้องถิ่นได้กำหนดให้นักเรียนเรียนจะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของนักเรียนเอง แต่ความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนต่อเรื่องราวที่ปรากฏยังมีน้อยมากหรือไม่มีเลย ต่อเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งให้เห็นได้ว่าถึงแม้เรื่องราวที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในท้องถิ่นแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่านักเรียนในท้องถิ่นนั้นๆ จะมีความรู้ความเข้าใจดีพอ คราบใดที่เรื่องราวเหล่านั้นยังไม่ได้หยิบยกขึ้นมาเป็นบทเรียน นอกจากนั้นการกำหนดเนื้อหาให้เด็กได้เรียนรู้ได้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง

ที่จะทำให้การเรียนรู้ของเด็กได้ผลมากขึ้นเพียงใด เนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรท้องถิ่นวิชาวิทยาศาสตร์ในครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพืชพื้นบ้าน ว่ามีประโยชน์หรือโทษอย่างไร ซึ่งทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ จึงทำให้สามารถเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ ลำติ รักสุทธิ (2544 : 66-67) ที่ว่า ก่อนจะเขียนหนังสือสำหรับเด็กสักเล่มสิ่งที่ควรทราบอีกประการหนึ่ง ก็คือรู้จักธรรมชาติความสนใจของเด็ก เด็กในวัยเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น (อายุ 12-14 ปี) ชอบอยากรู้อยากเห็น จึงนับได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาวิทยาศาสตร์ในครั้งนี้ เป็นการสร้างความเข้าใจในท้องถิ่นให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ส่งผลให้นักเรียนมีความรัก ภูมิใจในท้องถิ่นตามมาด้วย และเชื่อมั่นได้ว่าความรู้สึกเช่นนี้จะถาวร เป็นการจัดเนื้อหา การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและระดับของนักเรียน ซึ่งทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้นและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการทำงานวิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรท้องถิ่น วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนมีดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหาร

1.1.1 ให้การสนับสนุนในทุกด้าน อย่างต่อเนื่อง เช่น จัดสรรงบประมาณในการพานักเรียนไปศึกษาสถานที่จริงตามที่ปรากฏในหลักสูตร จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นต้น

1.1.2 นิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรอย่าง

ต่อเนื่อง

1.1.3 ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู

1.2 ครูผู้สอน

1.2.1 ให้ความสนใจในเรื่องนี้ และศึกษาความรู้เรื่องราวอย่างดีก่อนที่จะทำการสอนเพื่อที่จะเพิ่มเติมในส่วนรายละเอียดบางประเด็นเป็นการส่งเสริมความรู้ให้นักเกิดความรู้สึกซาบซึ้งและคล้อยตามในขณะเรียน

1.2.2 ให้นักเรียนทราบผลการประเมิน โดยทันทีในการประเมินผลแต่ละครั้ง ทั้งนี้ เพื่อส่งผลกับกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งต่อไปด้วย โดยที่นักเรียนที่ได้คะแนนดีจะช่วยให้ส่งเสริมแรงอย่างหนึ่ง และในขณะเดียวกันนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำก็จะแก้ไขข้อบกพร่องในกิจกรรมต่อไป

1.2.3 สังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างเรียนในทุก ๆ 10-15 นาที จนครบชั่วโมง เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลงจากนั้นจึงค่อยนำคะแนนที่ได้ในแต่ละช่วงมาเฉลี่ยเป็นค่าของคะแนนจริง

1.3 กรรมการสถานศึกษาควร

1.3.1 ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านอื่นๆ

1.3.2 ช่วยประสานงานและประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจแก่ชุมชนในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

1.4 ผู้ปกครอง

1.4.1 ให้การสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

1.4.2 ดูแลให้กำลังใจนักเรียนในการเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

1.4.3 ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับนักเรียนแก่ครูผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่สามารถจัดทำได้ เพื่อให้เกิดความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมของท้องถิ่น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 ต่อไปให้ต่อเนื่อง

2.3 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพืชท้องถิ่นในกลุ่มสาระต่างๆ